

наказ Держ. суд. адміністрації України від 5 жовт. 2016 р. № 198 // ЛІГА:ЗАКОН: прав. портал. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SA16045.html (дата звернення: 29.09.2017). 4. Петрухін І. Л. Виправдувальний вирок і право на реабілітацію. 2009. URL: <http://pravolib.pp.ua/opravdatelnyiy-prigovor-pravo.html> (дата звернення: 29.09.2017). 5. Ахтирська Н. М. Становлення суду присяжних в Україні: від конституційного принципу до процесуальної регламентації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 5. С. 83–89. 6. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 29.09.2017).

Одержано 07.10.2017

УДК 343.163

Юрій Вікторович ЛУК'ЯНЕНКО,

кандидат юридичних наук,
заступник керівника Роменської місцевої
прокуратури Сумської області

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ПРОКУРОРОМ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Під час здійснення процесуального керівництва в кримінальному провадженні у прокурора в певній категорії кримінальних проваджень виникають підстави для пред'явлення цивільного позову. При цьому, як засвідчує практика та власний досвід автора з цього питання, законодавче врегулювання пред'явлення прокурором цивільного позову у кримінальному провадженні потребує свого удосконалення.

Так, аналіз практичної діяльності органів прокуратури, а також статичні показники їх роботи у даному напрямі наочно свідчать про збільшення частки обвинувальних актів, що спрямовуються до суду, саме у економічній сфері, де завдаються значні збитки державі (державним, комунальним підприємствам, довіллю тощо). У результаті цього порушуються інтереси держави, що вимагає від уповноважених службових осіб стати на бік їх захисту.

Здебільшого, прокурорами пред'являються цивільні позови у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти життя та здоров'я, порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (позов про відшкодування витрат на лікування потерпілих); у злочинах проти довілля (позов про відшкодування шкоди, завданої внаслідок самовільного порубу дерев, забруднення та псування земель); у злочинах проти власності та злочинах у сфері службової діяльності (позов про відшкодування збитків, завданих внаслідок вчинення злочину).

Правове регулювання повноважень прокурора щодо пред'явлення цивільного позову визначено у ч. 3 ст. 128 КПК України, в якій прямо передбачено, що цивільний позов в інтересах держави пред'являється прокурором. В абзаці другому вказаної частини визначено, що прокурор, який пред'являє цивільний позов у кримінальному провадженні, повинен обґрунтувати наявність підстав для здійснення представництва інтересів громадянина або держави в суді, передбачених частиною четвертою статті 25 Закону України «Про прокуратуру». При цьому, вказана норма Закону України «Про прокуратуру» визначає повноваження прокурора під час здійснення нагляду за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство та не стосується взагалі питань позовної діяльності прокурора.

У свою чергу, саме ст. 23 зазначеного Закону регулює питання представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді. Частина 4 вказаної даної статті закону визначає, що наявність підстав для представництва має бути обґрунтована прокурором у суді. Разом із тим, частина 3 статті 23 Закону України «Про прокуратуру» передбачає, що прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі

порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу. Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором у порядку, передбаченому частиною четвертою цієї статті.

Також ст. 45 Цивільного процесуального кодексу України містить тотожні по своїй сутті вимоги щодо представництва прокурором інтересів держави або громадян. Тобто, при прийнятті позову до розгляду у кримінальному провадженні, який поданий до початку судового розгляду, прокурор має обґрунтувати вказані вище підстави для представництва. У практичній площині із вказаним виникають проблеми, які пов'язані з недосконалим регулюванням цієї діяльності прокурора. Наприклад, у кримінальному провадженні за фактом незаконного порубу дерев, орган контролю – Державна екологічна інспекція нарахувала суму збитків, яка завдана довкіллю. Надалі, особі вручили письмове повідомлення про підозру та обвинувальний акт спрямований для розгляду по суті до суду. При цьому, прокурором в інтересах держави, в особі відповідної Державної екологічної інспекції та органу місцевого самоврядування, у провадженні до підозрюваного подано цивільний позов про стягнення шкоди. У свою чергу, на практиці, наявні рішення суддів про відмову у прийнятті позову до розгляду разом із матеріалами кримінального провадження, так як прокурором не обґрунтовані відповідні підстави для представництва інтересів. Аналіз вказаної ситуації свідчить про те, що відповідні підстави, ті що передбачені ч. 2 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» відсутні, адже між моментом нарахування збитків органом державного контролю та пред'явленням прокурором позову в інтересах вказаного органу пройшов незначний період часу, що не може свідчити про неналежне виконання своїх повноважень державним органом.

У свою чергу, чи не суперечить вказане рішення суду засадам кримінального процесуального права, зокрема завданню кримінального провадження щодо захисту інтересів держави. На думку автора, суперечить. Тому вважаємо за доцільне у ст. 128 КПК України внести зміни щодо надання можливості прокурору пред'являти цивільний позов у кримінальному провадженні лише за наявності таких підстав; та не обґрунтовувати, як це передбачено ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», не здійснення або неналежним чином здійснення повноважень органом державної влади, органом місцевого самоврядування чи іншим суб'єктом владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

Вказане слугуватиме ефективному виконанню завдань кримінального провадження, надасть змогу з економити час та затрати судових органів, органів прокуратури, органів державної влади та місцевого самоврядування. Тож, на думку автора, на сьогодні правозастосовцям слід керуватись саме завданням кримінального провадження, яке наведене у ст. 2 КПК України, та ч. 5 ст. 128 КПК України, зокрема щодо превалювання норм кримінального процесуального права над нормами цивільного процесуального права.

Одержано 05.10.2017

УДК 343.14

Олександр Віталійович ЛУСКАТОВ,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри кримінально-правових дисциплін

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВІДСУТНОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ «РЕЧІ» У КПК УКРАЇНИ

Відсутність визначення у законі окремих термінів, що присутні у змісті низки його норм, створює між останніми протиріччя, дозволяє користувачам трактувати ці поняття як завгодно.